

**QALQONSIMON BEZ KASALLIKLARINI DIAGNOSTIKA
QILISH VA JARROHLIK YO'LI BILAN DAVOLASHGA
INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV**

Salaxidinov Sarvar Zaynobiddinovich

Andijon Davlat Tibbiyot Instituti t.f.n. dotsent.

Tojiboyev Zarifjon Qodirjonovich ,

Axmadjonov Javoxir O'ktamali ogli.

Andijon Davlat Tibbiyot Instituti, Umumiy jaroxlik kafedra 3 kurs magistr

RSHTYIMNF vrach reanimatolog

Mirzakarimov Rustam Umarjon ogli,

2-shoshilich xirurgiya Shoshilich xirurg Islamov Davron Muxamedovich

ANNOTASIYA: Bu tadqiqotda, qalqonsimon bez kasalliklarini diagnosetish va jarrohlik yoli bilan davolashning integratsiyalangan yondashuvi o'rganilgan. Tahlil qilish jarayonida, kasallikning diagnosini aniqlashda radiologik sinovlarning, laboratoriya testlarining va klinik ma'lumotlarning jamiyatdan foydalanilishi ko'rsatilgan. Bundan tashqari, jarrohlik yoli bilan davolashda, jarrohlar, patologlar, radiologlar va boshqa soha mutaxassislari o'rtasida integratsiyalangan holatda ma'lumot almashish va birlashtirilgan jarrohlik rejalashtirish amaliyotlarining olib borilishi ko'rsatilgan.

KALIT SO'ZLAR: tirozin aminokislotalarini, sekretiya bezi. tibbiy xizmat, radiologlar, laborantlar, patologlar, jarrohlar.

Qalqonsimon bez — odam va hayvonlarning ichki sekretiya bezi. Qalqonsimon bezning rivojlanishi homilalik davrida boshlanib, bola 1 yoshga yetganda uning vazni 1—2 g ni tashkil etadi, o'sish jarayonida u kattalashib 20—22 g gacha yetadi. Qalqonsimon bez embrion jabra xaltachasi epiteliysidan rivojlanadi. Qalqonsimon bez odam embrioni taraqqiyotining 8—9 oyida to'liq shakllanib, gormon ajrata boshlaydi, u bo'yinda, hiqildoq tog'aylari sohasida joylashgan; 2 palla va bo'yinchadan iborat. Qalqonsimon bezni bir juft yuqori va

bir juft pastki arteriyalar qon bilan ta'minlaydi, simpatik va parasimpatik nerv tolalari innervatsiya qiladi. U organizmda modda va energiya almashinuvi regulatsiyasida ishtirok etuvchi yodli gormon tiroksin (T4), triyodtironin (TZ) va tireokaltsitonin ishlab chiqaradi. Qalqonsimon bez funksiyasini markaziy nerv sistemasi, faoliyatini esa gipofiz bezi boshqaradi.

Qalqonsimon bez endokrin tizimning tarkibiy qismlaridan biri, ichki sekretsiya organi bo'lib, tomoqning old devorida joylashgan va gormonlar sintezi uchun javobgardir. Temir ikki turdagi hujayralardan iborat bo'lib, ularning ba'zilari yod va tirozin aminokislotalarini, boshqalari esa kalsitoninni ishlab chiqaradi. Yod va k altsiy tanadagi barcha jarayonlarning normal ishlashi uchun zarur bo'lgan ikkita asosiy komponentdir.

Bezning funksiyalari quyida ko'rsatilgan.

To'qimalar va organlarning, shu jumladan markaziy asab tizimining o'sishi, rivojlanishini ta'minlash.

- Aqliy jarayonlarni faollashtirish.
- Oksidlanish jarayonlarini rag'batlantirish.
- Mineral, oqsil, uglevod va yog' almashinuvini nazorat qilish.
- Reproduktiv funktsiya (tuxumdonlarda follikullarning yetilishiga ta'sir qiladi).

Qalqonsimon bez gormonlari har doim ma'lum darajada bo'lishi kerak. Agar ortiqcha yoki etishmovchilik bo'lsa, qalqonsimon bez kasalliklarini aniqlash mumkin, ularning belgilari bemor tomonidan har doim ham to'g'ri qabul qilinmaydi.

Qalqonsimon bez va gormonlar

Triiodotironin (t3) va tiroksin (t4) qalqonsimon bez tomonidan ishlab chiqariladigan gormonlar bo'lib, organizmdagi barcha foydali moddalar almashinuvida ishtirok etadi.

Gormonlarning past darajasi (gipotiroidizm) zaiflik va charchoqqa olib keladi, yuqori daraja (hipertiroidizm), aksincha, ortiqcha qo'zg'aluvchanlikka olib keladi. Bundan tashqari, insonning vazni bu gormonlarga bog'liq. O'tkir vazn

yo'qotish sabablarini, shuningdek, o'tkir to'plamni bezning noto'g'ri ishlashida izlash kerak.

Gipofizning tireotrop gormoni Qalqonsimon bez funksiyasi va rivojlanishini kuchaytiradi. Organizmda Qalqonsimon bezning ahamiyati juda katta, u bosh miya faoliyati, moddalar almashinuvi, suyak o'sishi, immun sistemalar, jismoniy va aqliy rivojlanish, jinsiy yetilish jarayonlari, adaptatsiya va boshqalar reaksiyalarni ta'minlaydi. Bu bez faoliyatining buzilishi buqoq, gipotireoz, gipertireoz va boshqalar kasalliklarga olib keladi. Qalqonsimon bez ishlab chiqaruvchi Kalsitonin gormoni qondan ortiqcha Ca ni olib suyaklarga yuborilishini taminlaydi.

Qalqonsimon bez kasalliklarini diagnos etish va jarrohlik bilan davolashga integratsiyalangan yondashuv haqida insho:

Har bir insonning sog'lik hissiyotiga e'tibor qaratish, uning hayot sifatini oshirish va kasalliklardan himoya qilishda katta ahamiyatga ega. Bu maqsadga erishish uchun tibbiyotning yangiliklarini integratsiyalash muhimdir. Qalqonsimon bez kasalliklarining diagnos etilishi va jarrohlik bilan davolashda integratsiyalangan yondashuv, bu maqsadga erishishning muhim vositasi sifatida ko'rinadi. Bu yondashuv, kasallikni aniqlash va davolash jarayonida tibbiy xizmat ko'rsatuvchilarning ko'p tomondan qo'llanilishiga imkon beradi. Bunda radiologlar, laborantlar, patologlar, jarrohlar, va boshqa soha mutaxassislari bir-biriga o'zaro axborot almashishadi va amalga oshiriladigan davolash jarayonini ko'p tomondan tahlil qilishadi.

Diagnostika, boshqa ma'lumotlarga qo'shimcha ko'rsatmalar qilish, tahlil va tasdiqlash, jarrohlik rejalashtirish va davolashni o'z ichiga oladi. Bu usulning afzalliklari jihatidan, sog'lik xizmat ko'rsatuvchilari bilan doimiy aloqada bo'lish, kasallikni aniq aniqlash va samarali davolashni ta'minlash va kasallikni davolashning yuqori sifatini ta'minlashga imkon beradi. Shuningdek, bu yondashuvni amalga oshirish tibbiy xizmat ko'rsatishning samarali tizimini rivojlantirish va kasalliklar bilan kurashishda yangi texnologiyalarni va metodlarni joriy etish imkoniyatini beradi. Natijada, insonlarning sog'likni saqlash va sog'likni tiklash bo'yicha imkoniyatlari kengayadi va kasalliklar bilan kurashish jarayonida

yangi yutuqlar erishiladi.

Shu sababli, qalqonsimon bez kasalliklarini diagnos etish va jarrohlik bilan davolashda integratsiyalangan yondashuv sog'lik xizmatining samarali rivojlantirishning muhim qismi sifatida tushunilishi zarur. Bu yondashuv orqali kasalliklar bilan kurashishda yuqori sifatli va samarali natijalarga erishishga yordam beriladi va insonlarning sog'likni saqlashda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Sog'liqni saqlash tizimini kompleks rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2021 yil 25 maydagi PQ-5124-son Qarori <https://lex.uz/docs/5434358>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi aholisiga 2017-2021 yillarda ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko'rsatishini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risi"gi 2017 yil 20 iyundagi PQ-3071-son Qarori <https://ssv.uz/uz/>

3. Tibbiyotda axborot texnologiyalari- M.Bazarbaev, A.K.Tulabaev birinchi nashr Toshkent-2018y

4. Kompyuterniy seti telemeditsini - K.Kamkamidze, M.Tevdoradze Texnicheskiy Universitet Tbilisi-2009y.

5. Doklad o rezultatax vtorogo globalnogo obsledovaniya v oblasti elektronogo zdravooxraneniya Telemedicine:opportunities and developments in Member States: report on the second global survey on e-Health 2009 <https://www.who.int/>

6. Multimedia v meditsinskom vuze I.I.Gornovskaya, N.Yu.Konevalova Vitebskiy davlat tibbiyot universiteti Vitebsk-2011y